

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-65-2-144-149
 УДК 378.4.096.011.3(477.83-25)ТУ"1921/1925"

Оксана КОВАЛИШИН

асистент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
 Львівського національного університету імені І. Франка, м. Львів, Україна
 e-mail: oksana.i.yarysh@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ТАЄМНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ЛЬВОВІ (1921–1925 рр.)

У статті досліджується діяльність Українського таємного університету у Львові впродовж 1921–1925 рр. Розглянуто участь освітньо-просвітницьких організацій Галичини у піднесенні нелегального навчального закладу. Розкрито структуру функціонування УТУ у Львові, в основі якого був Сенат на чолі з ректором, декани і продекани та три види: філософський, правничий і медичний. Проаналізовано організаційно-педагогічні засади діяльності закладу вищої освіти, умови його становлення і розвитку. Проаналізовано внесок Наукового товариства ім. Шевченка у розвиток педагогічної думки Галичини. Визначено роль освітян кафедри педагогіки УТУ філософського відділу для розвитку української педагогічної науки. Крім того, зазначено участь педагогів О. Макарушки, М. Галуцинського та В. Калиновича у створенні педагогічних курсів «Основи виховання», «Історія педагогії від 18 в.», «Педагогічний семінар: Твори Песталоцці», «Найновіші педагогічні струї», «Виховання дома і в школі», «Пайдологія» та «Досліди на душою дитини», які базувалися на власному педагогічному досвіді, знанні та практиці науковці. Зроблено висновок, що Український таємний університет у Львові, заснований під проводом найбільшого наукового осередку Галичини Наукового товариства ім. Шевченка, відіграв важливу роль у розбудові наукового, освітньо-просвітницького та культурного життя Галичини першої третини ХХ ст.

Ключові слова: Український таємний університет, Наукове товариство ім. Шевченка, організаційно-педагогічні засади, студенти, освіта, кафедра педагогіки.

Українська освіта і наука протягом століть боролася за можливість існувати та розвиватися, формувати на рідних землях прогресивну українську інтелігенцію. Проблема творення національної системи освіти і науки особливо актуалізувалася в Галичині наприкінці ХІХ – у першій третині ХХ ст. В період українського національно-культурного відродження в краю розгорнулася активна боротьба за українську національну школу, зароджувалися різноманітні громадські ініціативи й рухи, вислідом яких стало заснування низки приватних навчальних закладів – народних шкіл, фахових закладів, гімназій. Унікальним явищем в історії української освіти стало відкриття у Львові Українського приватного таємного університету, який діяв у 1921–1925 роках і став яскравим засвідченням генетичної тяги українців до здобуття вищої освіти.

На сьогодні проблемі діяльності Українського таємного університету (далше – УТУ) у Львові відведено чимало досліджень. Історія створення і функціонування УТУ цікавила таких науковців, як В. Виздрика, В. Качмара, Р. Кучера, П. Лазечка, В. Мудрого, В. Савенка та ін., які у своїх працях розкрили передумови заснування навчального закладу, зміст громадсько-політичних дискусій, що велися навколо його становлення, важливі віхи наукового поступу тощо.

Водночас, на наш погляд, на сьогодні у науковій літературі недостатньо висвітлена освітньо-

педагогічна складова діяльності цього українського закладу вищої освіти, внеску окремих його діячів у розвиток педагогічної теорії і практики, співпраці у цій ділянці з громадськими культурно-освітніми і науковими організаціями Галичини, зокрема Науковим товариством імені Шевченка у Львові.

За мету статті ставимо дослідження організаційно-педагогічних засад діяльності Українського таємного університету у Львові в період з 1921–1925 рр.

Ідея створення власного університету в галицьких українців систематично виникала з кінця ХІХ ст. і до початку Першої світової війни. Зокрема, в органі українського товариства учителів середніх і вищих шкіл «Учительська громада» – журналі «Наша школа», неодноразово з'являлись відозви Головної управи Товариства за підписом голови, професора Михайла Грушевського, а також меморіали українських громадських культурно-освітніх товариств – Краєвого Шкільного Союзу, Українського педагогічного товариства, товариства «Просвіта» та ін. до віденського уряду і галицького сейму у справі заснування українського університету [5, с. 77–79].

Історія започаткування діяльності УТУ розпочинається з обговорення дійсними членами Наукового товариства ім. Шевченка у Львові 19 серпня 1919 р. питання про надання освітньої допомоги українській молоді, «яка бажає щиро присвяти-

тися своїми студіями цілям досягнення потрібного їй образования...». З огляду на це, 20 вересня 1919 р. у пресі з'явилось оголошення про набір на університетські наукові курси [19, арк. 1–3].

Рішення про заснування у Львові на базі нелегальних курсів українського університету було затверджене у липні 1921 р. на Крайовому студентському з'їзді. Саме тоді і відбулося засідання викладачів університетських курсів, на якому було обрано перший Сенат УТУ, ректора і деканів виділу [13, арк. 1–2].

Структура Українського таємного університету була підпорядкована на забезпечення освітніх потреб українських студентів. Загалом у верхівці УТУ був розташований Сенат, яким керував ректор університету, на чолі кожного виділу стояв декан і продекани. Університет поділявся на три факультети: філософський, правничий і медичний. У 1922–1923 рр. до *філософського виділу* входили наступні кафедри: філософії, педагогіки, україністики, славістики, класичної філології, історії, географії, природничих наук, фізики, математики, германістики, хімії, геометрії, західно-австрійської літератури, французької мови, бібліотекарства; *правничий виділ* нараховував кафедри українського права, римського права, царського права, західно-австрійського права, теорії та філософії права, судової медицини, психології, приватного австрійського права, торговельного та земельного права, карного права, австрійської карної процедури, політичної економії, адміністративного права, статистики, міждержавного права, земельного права, загального державного права, фінансового права; *медичний виділ* складався з кафедр анатомії, чистології, біології, хімії, фізики, топографічної анатомії, ембріології, фізіології, практичної хімії, фізіологічної хімії [11, арк. 1–2]. Як бачимо, УТУ мав розширену мережу структурних підрозділів, які забезпечували належні умови для здобуття відповідної фахової вищої освіти українською молоддю галицького краю.

Варта уваги демократична система вибору ректора і деканів навчального закладу. Так, наприклад, вибори декана відбувалися шляхом зібрання і погодження рішення зі всіма т.зв. «прелегентами» – колегами виділу, після чого дане рішення повідомлялося сенату університету для здійснення майбутніх засідань всіх деканів і їхніх заступників [14, арк. 6].

Створений на базі курсів Товариства українських наукових викладів ім. П. Могили та підтримуваний головним науковим осередком Галичини – Науковим товариством ім. Шевченка, Український таємний університет у Львові ставив за головну мету своєї діяльності «узмістовуватися в плеканню і подаванню знання з усіх ділянок наук і заспокоювання науково-культурних потреб свого

громадянства, а далі в підготовці фахових робітників різного типу...» [9, арк. 35].

Навчально-наукову інформацію як студенти, так і викладачі УТУ, черпали з бібліотечних фондів Наукового товариства ім. Шевченка, Національного музею у Львові, Народного Дому, Українського педагогічного товариства «Рідна школа», товариства «Просвіта», де була можливість користуватися «великим бібліотечним збором переважно з області педагогічних та філософічних наук...» [13, арк. 2], оскільки доступу до бібліотеки Університету Яна Казимира у Львові студенти Українського таємного університету не мали.

Варто зазначити, що вступниками до Українського таємного університету були абітурієнти різних категорій: колишні студенти Львівського університету, учні українських гімназій Галичини і цілої України. Адміністрація закладу збирала відомості про вступників, де майбутні студенти у «вписовій картці» мали зафіксувати наступні позиції: своє ім'я та прізвище; народність і релігію; місце і час народження; місце проживання; ім'я і прізвище, звання і місце побуту батька; останній навчальний заклад студента; відношення до військової служби; потребу у матеріальній допомозі. Крім того, студенти вказували майбутній виділ навчання в УТУ.

Специфікою діяльності Таємного університету у Львові було поважне ставлення до майбутньої діяльності студента, бо саме підтримка студентів навчального закладу шляхом збору громадських коштів, меценатської підтримки на утримання університету в українському середовищі допомагали створювати гідні умови для навчання [12, арк. 2–4]. Кожний студент мав платити за один семестр 7000 пол. марок, проте з огляду на нестабільність тодішньої польської валюти, сума до оплати визначалась кожного разу порізно [13, арк. 2 зв.]. Слід відмітити, що траплялись випадки, коли студенти просили «звільнення від оплати вписової» у зв'язку з неспроможністю українських сімей сплатити вартість навчання [16, арк. 1].

Зимовий навчальний семестр розпочинався з жовтня місяця, а літній – з квітня. Наприкінці кожного навчального семестру студенти університету складали іспити, за результатами яких видавалися як офіційні документи про завершення навчання – свідоцтва, де вказувалися дата іспиту, оцінка, склад комісії та ім'я голови, що приймав іспит [15, арк. 134]. Ця процедура загалом забезпечувала можливість подальшого продовження навчання закордоном, оскільки всі навчальні курси зараховувалися українській молоді УТУ для здобуття освіти у інших вищих навчальних закладах.

Найрозвиненішу і завершену освітньо-наукову структуру мав філософський факультет,

який міг навіть конкурувати з європейськими науковими школами. На медичному ж факультеті студентів в більшості випадків готували до навчання у вищих навчальних закладах Європи – університетах Праги, Відня, Лондона, Стокгольму, Риму) [10, арк. 1–6], позаяк цей виділ не мав всіх засобів для забезпечення на місці медичної освіти.

Окремо слід акцентувати увагу на аспектах участі Наукового товариства ім. Шевченка у діяльності Українського таємного університету. Передусім, і це найголовніше, що саме НТШ ініціювало заснування УТУ. Зі звіту Наукового товариства імені Шевченка у 1918–1920 рр., надрукованого у «Хроніці НТШ», тало відомо, що у планах наукової інституції було створення нової для Товариства Педагогічної комісії, до якої мали увійти такі члени НТШ, українські науковці, педагоги та освітньо-просвітні діячі, як С. Балея, М. Галушинський, М. Кордуба, І. Крип'якевич, З. Олеськівна, В. Радикевич, І. Раковський, О. Танчковський, О. Тиськовський. Секція мала надати підтримку університетським курсам для української молоді, якій було заборонено вступ до вищих шкіл у Львові [8, с. 8]. Організаційного становлення цієї комісії з різних причин так і не відбулося, проте її ініціатори активно долучалися до різних форм науково-педагогічної роботи як на університетських курсах, так і згодом в УТУ загалом.

На базі кафедри педагогіки як структурного підрозділу філософського виділу Українського таємного університету, були представлені численні педагогічні курси відомих освітніх діячів вчених і педагогів О. Макарушки, М. Галушинського та В. Калиновича. У контексті аналізу організаційно-педагогічних засад діяльності УТУ, варто більш детально приглянутися до творчого внеску цих вчених і педагогів у забезпечення організації педагогічно-виховного процесу навчального закладу.

Остап Макарушка належав до когорти найбільш відомих і активних українських педагогів й освітніх діячів Галичини у першій третині ХХ ст., який усе своє життя присвятив справі навчання і виховання учнівської і студентської молоді, реалізації ідеї української національної школи. Після закінчення філософського факультету працював вчителем у гімназіях Львова і Коломиї, професором Львівської академічної гімназії, багатолітнім директором української жіночої учительської семінарії у Львові. Двічі (1910–1911 рр. і 1915–1919 рр.) ставав біля керма Українського педагогічного товариства «Рідна школа», активно приклався до його розбудови. Був автором низки наукових праць: «Виховане хлопця та дівчини» (1916), «Вплив війни на виховання» (1917), «Наука виховання: підручник для шкіл і родини» (1922), «До реформи середньої школи» (1927) та ін.

З грудня 1919 р. О. Макарушка – дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка. На українських університетських курсах, організованих у березні 1921 р. Товариством наукових викладів імені Петра Могили у Львові, Остап Макарушка викладав курс «Основи виховання» у кількості 3 год./тиждень [6, С. 90].

Ідейною основою цього курсу став його авторський підручник «Наука виховання: підручник для шкіл і родини», виданий у Львові у 1922 р. з друкарні Наукового товариства імені Шевченка. В історії українських підручників із педагогіки ця книга вважається однією із перших.

Книга складалася із дев'яти розділів, в яких розкрито основні положення педагогічної теорії: категорії педагогіки, проблема мети виховання, напрямки, принципи, методи, форми та шляхи виховання. Особливу увагу О. Макарушка у підручнику присвятив особистості учителя та його ролі в організації виховного процесу [4].

У рецензії на книгу, підготовленій М. Височанським і надрукованій у «Літературно-науковому віснику», відзначалося, що «Наука виховання» О. Макарушки «... се властиво шкільний підручник. Важним тим, що твір оригінальна праця, і що він – се перша поява того роду книжок у нас». Додаток у заголовку, що твір також «підручник для родин», не минається правдою...», бо на думку рецензента, «процес виховання в сім'ї має здебільшого хаотичний характер, а даний підручник мав допомогти у цій справі українським сім'ям» [2, с. 188].

Серед науковців, які викладали педагогічні предмети в УТУ особливо відзначався і член НТШ Михайло Галушинський. Освітянин у зимовому семестрі 1922–1923 рр. читав на філософському виділі три педагогічні курси: «Історія педагогії від 18 в.», «Педагогічний семінар: Твори Песталоцці», «Найновіші педагогічні струї» [17, арк. 13].

Загалом персоналія М. Галушинського добре znana серед загалу прогресивної української інтелігенції, яка активна обстоювала національні ідеї, приклалася до багатьох освітніх починів. Відома його подвижницька праця на чолі громадських товариств та організацій – «Академічна громада», «Січ» у Відні, «Просвіта» та ін., педагогічна діяльність як учителя – в Українській академічній гімназії у Львові, Золочівській гімназії, як директора – у Рогатинській приватній українській гімназії.

Вагоме значення для розвитку ідей освіти і просвітництва в Галичині мав його багатий творчий доробок. З-під пера вченого-педагога побачили світ низка праць на актуальні педагогічні проблеми – «Книжка і українське громадянство», «Новими шляхами (Історія і завдання «Просвіти»)», «Боротьба з неграмотністю», «Що треба читати?», «Освіта дорослих, передумови її розвит-

ку та успіху», «Народня освіта й виховання народу. Методи й цілі», «Позашкільна освіта (народно-освітні установи: організаційні форми-мета)» та ін. [7, с. 459], надрукованих у видання НТШ, товариства «Просвіта», «Рідної школи».

Свій багатий педагогічний досвід М. Галущинський передавав студентам на курсах Українського таємного університету, щороку на які записувалося чимала кількість слухачів. Зокрема, великою популярністю користувався його курс «Історія педагогії від 18 в.» (2 год/тижн.). Аналіз книги записів студентів на літній семестр 1924–1925 рр. засвідчує, що М. Галущинський, окрім трьох педагогічних курсів знайомив студентів також із навчальною дисципліною «Виховання дома і в школі» у кількості 2 год/тижн., куди було записано більше 40 студентів філософського відділу [18, арк. 1].

Загалом педагогічна діяльність М. Галущинського в Українському таємному університеті поширювалася також і на освітньо-просвітницьку роботу у Галичині. Так, ухвалою Сенату УТУ з 13 січня 1922 р., освітянина було вибрано в члени Комісії для іспитів учителів середніх шкіл у галузі філософії і педагогіки разом з викладачем УТУ С. Балеєм [9, арк. 92].

Вагомий внесок у діяльність кафедри педагогіки Українського таємного університету у Львові, крім вже згадуваних О. Макарушки та М. Галущинського, вніс також Володимир Калинович. Освітянин вів в УТУ у 1923–1924 рр. навчальний предмет «Пайдологія» у кількості 2 год/тижн. та педагогічний курс «Досліди на душою дитини» у 1924–1925 рр. в кількості 2 год/тижн. [18, арк. 1].

Діяльність В. Калиновича була безпосередньо пов'язана з його педагогічною практикою. Тривалий час він викладав в українській державній гімназії у Кіцмані на Буковині, Київській державній четвертій гімназії та львівських державних гімназіях.

Варто відзначити, що зміст навчальних курсів В. Калиновича в УТУ базувався на ґрунтовних наукових дослідженнях автора, зокрема на працях «Неграмотність і недільні школи на Україні. Причинки до українського шкільництва», «Наша молодь у переломовій добі. Чим цікавиться молодь в українській середній школі» та ін. [1], які публікувалися у журналах «Літературно-науковий вісник», «Українська школа».

У праці «Наша молодь у переломовій добі. Чим цікавиться молодь в українській середній школі», В. Калинович, звертається до базових положень науки «пайдології», а саме ідей та наукових висновків закордонних дослідників С. Гола, Д. М. Болдуїна, Е. Керкпатріка, М. Шіна, Е. Моймана, К. Гроса, Р. Гавпа, В. Штерна, В. Праєра, А. Бінне-

та, М. Монтесорі та ін. Як новітня педагогічна течія, пайдологія мала на меті досліджувати особистість дитини, об'єднавши підходи різних наук – медицини, біології, психології, педагогіки.

Саме тому В. Калинович вважав за необхідне викладати такий педагогічний курс в Українському таємному університеті, тим самим зацікавлюючи молодь до глибшого пізнання і розуміння природи дитини як суб'єкта навчально-виховного процесу. «Нова наука, – стверджував педагог, – завоювала собі у світі катедри та лябораторії експериментальної педагогіки при численних університетах, утворила безліч спеціальних інститутів для дослідження дітей... так що й ми повинні познайомитися бодай з важнішими вислідами нової науки...» [3].

Загалом чимало членів Наукового товариства ім. Шевченка були викладачами Українського таємного університету у Львові. Так, зокрема, тривалий час голова та дійсний член НТШ В. Щурат був ректором УТУ; крім уже вищезгаданих викладачів О. Макарушки, М. Галущинського, В. Калиновича, до викладацької і наукової роботи у приватному закладі вищої освіти, залучалися на філософському відділі – Б. Барвінський, І. Брик, А. Генсьорський, Я. Гординський, Ф. Колесса, М. Кордуба, І. Крип'якевич, В. Кучер, П. Лушпинський, О. Пеленський, Ю. Полянський, О. Роздольський, М. Рудницький, І. Свенціцький, К. Студинський, Р. Цегельський та ін; правничому – С. Баран, Р. Ковшевич, В. Охримович, І. Раковський, В. Старосольський, М. Чубатий та ін; медичному – О. Барвінський, Ю. Гірняк, М. Музика, М. Панчишин, О. Тисовський, Р. Цегельський та ін.

Таким чином, організаційно-педагогічні засади функціонування Українського таємного університету у Львові були тісно взаємопов'язані з діяльністю Наукового товариства ім. Шевченка. Системний підхід, чітка організація та структура УТУ створювали відповідні умови для освітньої, наукової та національно-виховної роботи зі студентською молоддю, продовження освіти випускників у закордонних навчальних закладах. Якісний підбір наукових кадрів від НТШ (О. Макарушка М. Галущинський, В. Калинович) уможливив відкриття і діяльність в університеті професійної кафедри педагогіки, яка зайняла свою нішу у системі професійної підготовки студентів.

Отже, утворення і діяльність Українського таємного університету у Львові стало однією з визначних сторінок розвитку вищої освіти загалом в Україні. Подальше вивчення організаційно-педагогічних засад функціонування УТУ у Львові могло б сприяти поглибленню розуміння перебігу процесів суспільно-політичного, наукового та освітнього життя Галичини у 20-х рр. ХХ ст.

Список використаних джерел

1. Автобіографія Володимира Калиновича [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://archive.lnu.edu.ua/avtobiohrafiiya-volodymyra-kalynovycha/>
2. Височанський В. Макарушка О. Наука про виховання: підручник для шкіл і родин. Рецензія/ В. Височанський // Літературно-науковий вісник. – 1922. – т. 78 – С. 188.
3. Калинович В. С. Наша молодь у переломовій добі. Чим цікавиться, до чого змагає й що думає молодь в українській середній школі/ В. С. Калинович. – Львів: [б. в.], 1926 р. – 94 с.
4. Макарушка О. Наука виховання: Підручник для шкіл і родин. – Львів: Нак. автора, Наукове товариство імені Шевченка, 1922. – 152 с.
5. Меморіал Львівського укр. товариства до Цент. Правительства з дн. 15.4.1910.// Наша школа. 1910.–Р.2.– Кн. 2.– С.77–79.
6. Мудрий В. Боротьба за огнище української культури в західних землях України / В. Мудрий. – Львів : [б.в.], 1923. – 131 с.
7. Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. – Том 3. Вес – Глин. – Львів, 2016. – 620 с.
8. Хроніка НТШ.– Львів, 1920 р.– Ч. 63–64.– С. 8.
9. Центральний державний історичний архів України м Львова (далі- ЦДІА України м. Львова). Ф. 310. Оп. 1 Спр. 1. 93 арк.
10. ЦДІА України м. Львова. Ф.310. Оп.1. Спр. 4. 9 арк.
11. Те ж саме, Спр. 5. 4 арк.
12. Те ж саме, Спр. 9. 12 арк.
13. Те ж саме, Спр. 12. 2 арк.
14. Те ж саме, Спр. 36. 14 арк.
15. Те ж саме, Спр. 37. 149 арк.
16. Те ж саме, Спр. 39. 25 арк.
17. Те ж саме, Спр. 56. 56 арк.
18. Те ж саме, Спр. 66. 116 арк.
19. ЦДІА України м. Львова. Ф. 736. Оп.1. Спр. 14. 3 арк.

References

1. Avtobiohrafiiya Volodymyra Kalynovycha [Elektronnii resurs]-- Rezhym dostupu do resursu: <http://archive.lnu.edu.ua/avtobiohrafiiya-volodymyra-kalynovycha/> [in Ukrainian].
2. Vysochanskiy V. (1922) Makarushka O. Nauka pro vykhovannia: pidruchnyk dlia shkil i rodyn. Retsenziia/ V. Vysochanskiy // Literaturno-naukovyi visnyk. T. 78. P. 188 [in Ukrainian].
3. Kalynovych V. S. (1926) Nasha molod u perelomovii dobi. Chym tsikavytsia, do choho zmahaie y shcho dumaie molod v ukrainskii serednii shkoli/ V. S. Kalynovych. Lviv: [b. v.]. 94 p. [in Ukrainian].
4. Makarushka O. (1922) Nauka vykhovannia: Pidruchnyk dlia shkil i rodyn. Lviv: Nak. avtora, Naukove tovarystvo imeni Shevchenka. 152 p. [in Ukrainian].
5. Memorial Lvivskoho ukr. tovarystva do Tsent. Pravytelstva z dn. 15.4.1910.(1910) // Nasha shkola. Year. 2. Book. 2. P.77–79 [in Ukrainian].
6. Mudryi V. (1923) Borotba za ohnyshche ukrainskoi kultury v zakhidnykh zemliakh Ukraine. Lviv : [b.v.]. 131 p. [in Ukrainian].
7. Naukove tovarystvo imeni Shevchenka. Entsyklopediia (2016). Tom 3. Ves – Hlyn. Lviv, 620 p. [in Ukrainian].
8. Khronika NTSh (1920) . Lviv, Ch. 63–64. P. 8 [in Ukrainian].
9. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova F. 310. Op. 1 Spr. 1. 93 ark [in Ukrainian].
10. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Op.1. Spr. 4. 9 ark [in Ukrainian].
11. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 5. 4 ark [in Ukrainian].
12. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 9. 12 ark [in Ukrainian].
13. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 12. 2 ark [in Ukrainian].
14. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 36. 14 ark [in Ukrainian].
15. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 37. 149 ark [in Ukrainian].
16. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 39. 25 ark [in Ukrainian].
17. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 56. 56 ark [in Ukrainian].
18. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F.310. Spr. 66. 116 ark [in Ukrainian].
19. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy m Lvova. F. 736. Op.1. Spr. 14. 3 ark [in Ukrainian].

Оксана Ковалышин. Организационно-педагогические основы деятельности Украинского тайного университета во Львове (1921–1925 гг.)

В статті проаналізована діяльність Українського тайного університету во Львові в теченні 1921–1925 гг. Розкрито організаційно-педагогічні основи функціонування вищої школи, умови їх формування, становлення і розвитку в університеті. Розглянуті участь в організації та діяльності освітніх організацій Галичини в підйомі нелегального навчального закладу. Проаналізовано вклад педагогів кафедри педагогіки УТУ для розвитку педагогічної науки в Галициї. Сделано висновок, що Український тайний університет оснований під керівництвом найбільшого наукового центру Галичини - Научного общества ім. Шевченка.

Ключевые слова: Украинский тайный университет, Научное общество им. Шевченко, организационно-педагогические основы, студенты, образование, кафедра педагогике.

Oksana Kovalyshyn. Organizational-pedagogical principles of Ukrainian secret university in Lviv (1921–1925 years)

Article investigates activities of the Ukrainian Secret University (USU) in Lviv during 1921–1925. The participation of education organizations of Galicia in raising of an illegal educational institution is considered. Functional structure of the USU in Lviv, which was based on the Senate headed by the rector, deans and three distinctions: philosophical, law and medical was discovered. Organizational and pedagogical principles of the activity of the higher school, conditions of its formation and development are analyzed. The participation of Ukrainian student youth as part of the activity of the Ukrainian secret university was determined. Analyzed contribution of the Shevchenko Scientific Society to the development of the pedagogical thought of Galicia. Participation of members of the Shevchenko Scientific Society in the founding of the «Pedagogical Commission» at the organization, which became an incentive for the organization of the pedagogical department at the Ukrainian secret university in Lviv. The role of educators of the department of pedagogy of the UTU of the philosophical section for the development of Ukrainian pedagogical science was determined. In addition, the participation of teachers: M. Makarushka, M. Galushchinsky and V. Kalinovich in the creation of pedagogical courses «Basics of education», «History of pedagogy from the 18th century», «Pedagogical seminar: works of Pestalozzi», «Newest pedagogical jets», «Education at home and at school», «Paidology «in number and» Children's soul tests», based on their own pedagogical experience, knowledge and practice of scholars. Concluded that the Ukrainian secret university in Lviv, founded under the leadership of the largest scientific center of the Galicia Shevchenko Scientific Society, acted through the scientific, educational and cultural sphere of the society.

Key words: Ukrainian secret university, Shevchenko Scientific Society, organizational and pedagogical principles, students, education, department of pedagogy.